

BREV TIL REDAKTIONEN

DUPLIK OM POLITIVOLD af *Henning Koch*

Ytringsfriheden må selvsagt også indebære retten til ikke at ville ytre sig. Ikke destomindre finder jeg det meget beklageligt og lidt betænkeligt, at Bratholm har indtaget det standpunkt — generelt set — ikke at ville deltage i nogen offentlig debat om sin og Stenberg-Nilsens »Politivoldrapporten« (og dermed i realiteten hele den norske politivoldsproblematik, idet de norske undersøgelser er gennemgået der). Jeg må forstå det som en konsekvens af, at Bratholm har valgt at udtrykke sin mening i en rapport, der er afgivet som et resultat af et arbejde i et udvalg nedsat af det norske justitsministerium.

Nordhus og Vogt (N/V) har derimod valgt at gå ind i en diskussion på grundlag af min artikel (ovenfor s. 243 ff.). De synes at være helt afvisende over for min kritik af Bergensundersøgelsen, således som den kommer til udtryk såvel her som i min 20-siders vurdering af deres originalmateriale: »Voldskriminaliteten og dens ofre« i »Politiforskning i Norden« (Kriminalistisk Instituts stencilserie nr. 17, 1982). Endeløse akademiske bravader om, hvem der har ret eller ikke, udtrykker oftest en undervurdering af læsernes evne til selv at vurdere dette spørgsmål. Jeg skal derfor ikke imødegå alle punkter i deres modkritik, men alene redegøre for en åbenbar misforståelse, der vedrører min hovedindvending mod undersøgelsen.

N/V skriver (ovenfor s. 254 f.): »Han hevder at ingen primærregistrerte, legebehandlede politivoldstilfeller ble frasortert som lovlig maktanvendelse.« Dette er forkert, siger de, og fortsætter: »I metodeboken . . ., omtales de frasorterte primærtillfellene . . . Under avsnittet . . ., Gjerningsperson, s. 105, går det frem at »3 tilfeller av vold utøvet av polititjenestemenn ble frasortert p. g. a. tvetydig situasjon . . .«

Til dette er der følgende at sige. I min artikel beskæftiger jeg mig overhovedet ikke med spørgsmålet om frasorteringen af de usikre tilfælde. Jeg påpeger alene, at N/V ikke har formået at overføre den teoretiske sondring mellem politiets (legale) tvangsanvendelse og den (illegale) voldsanvendelse til det empiriske materiale. Det drejer sig med andre ord om *operationaliseringen af begrebet politivold*, som N/V da også har et selvstændigt kapitel om i den samme metoderapport (Delrapport 4, tekstbind, s. 189 ff.). Der er altså ikke tale om frasortering af tvetydige situationer, men om udelukkelse af klare tilfælde af tvangsanvendelse fra politivoldstillældene. Som der netop står i min artikel (s. 250): » . . . et bestemt antal tilfælde, der af offeret blev vurderet som politivold, er helt udeladt af undersøgelsen, fordi N/V skønnede, at det drejede sig om tvangsanvendelse fra politiets side.«

At det er dette meget centrale spørgsmål, som jeg ønsker at tage op til diskussion, fremgår tillige klart af noterne til »Politiforskning i Norden«, hvorfra dette afsnit af artiklen er hentet. N/V har kendskab til og henviser iøvrigt til denne publikation. Men i dette arbejdes note 102 har jeg naturligvis omtalt, at N/V har foretaget frasorteringer i materialet, og jeg henviser også til de af N/V i replikken fremdragne sider (det skal rettelig være s. 103).

Hvorfor har jeg da skrevet, at operationaliseringen er mislykket? Fordi det fremgår af undersøgelsens metoderesultater, der på dette punkt ikke er nærmere uddybet i den populære udgave »Volden og dens ofre«, som er den version af undersøgelsen, der har været genstand for den almindelige debat.

N/V nævner, at der i hele materialet var 32 tilfælde, som de har måttet udelukke fra undersøgelsens analyser, fordi der var tale om »... helt lovlig maktbrug fra politiets side.« (Delrapport 4, tekstbind, s. 192 f.). De skriver sammesteds: »Av ordensmessige grunner nevner vi at tilfellene heller ikke finnes i det frasorterte materialet som er behandlet i denne rapport.« (N/V synes nu i replikken (s. 255) at have ombestemt sig, idet de omtaler de 32 tilfælde på lige fod med de 3 tilfælde, der er frasorterede p. g. a. uklarhed om, hvad der er foregået). De beskriver herefter 7 af de 32 tilfælde fra grundmaterialet, der altså ikke indgår i undersøgelsen af politivoldstilfælde.

De refererede eksempler er for det første karakteristiske ved alle at være milde i tvangsansendelsen (skubben, trækken og armvridning) d. v. s. uden skader af nogen art. For det andet anfører N/V, at alle 32 tilfælde stammer fra det sekundærregistrerede grundmateriale (der typisk udgøres af de ældste og mindst pålidelige tilfælde, se »Politiforskning i Norden« s. 48—54). På grundlag heraf drager jeg følgende to modsætnings slutninger: Der findes i N/V's oprindelige materiale ingen tilfælde af (legal) tvangsansendelse af grov karakter d. v. s. med skader (præmis A). Der findes i dette materiale ingen primærregistrerede tilfælde, der er resultat af »helt lovlig« tvangsansendelse (hvadenten den er mild eller grov) (præmis B). Præmis A og B fører da logisk til følgende konklusion: Alle primærregistrerede grundtilfælde af oplevet politivold, hvadenten den er mild eller grov, har N/V vurderet som politivold, hvorfor de indgår i selve undersøgelsen. De har ikke dokumenteret eksistensen af et eneste tilfælde af »helt lovlig« primærregistreret tvangsansendelse. Jeg skal erindre om, at mens sekundærmaterialet ikke er repræsentativt, udgør de primærregistrerede tilfælde en totalundersøgelse. Alle skader hos alle tandlæge- og lægeinstitutioner i hele perioden (18 måneder) er inddraget i grundmaterialet.

Det er efter mit kendskab til politiets arbejde aldeles utænkeligt, at en (legal) tvangsansendelse i intet tilfælde skulle kunne føre til en flænge i panden, en brækket tand, et hundebid i låret eller en forstuvet arm? I særdeleshed da ikke, hvis politiet skulle være så voldeligt som i Bergen.

Alt tyder derfor på, at hvis tvangsansendelsen har været grov, er den blevet oplevet (og vurderet) som politivold. N/V's undersøgelse er og bliver derfor først og fremmest en undersøgelse af oplevet politivold. Der indgår sandsynligvis et antal tilfælde af politivold i den. Vi ved det ikke med sikkerhed, vi ved ikke hvor mange tilfælde og vi ved ikke af hvilken type, de har været.

Smedegaard Andersen (SA) har læst min artikel som jurist (se s. 77 ff.). Det kan jeg næppe bebrejde ham. Og måske heller ikke, at han opfatter den, som om den stort set kun handler om den dom, som han har været med til at afsige. Det er derimod mindre heldigt, at han overser, at jeg tre gange, i indledningen s. 243, i midten s. 246 og som afslutning s. 253, tager det forbehold, at min artikel handler

om politivoldens grænser set fra en kriminologisk synsvinkel. Jeg skriver jo udtrykkeligt: »Det, der gør underrettens dom interessant, ud fra et kriminologisk synspunkt . . .«. Helt galt bliver det derfor, når han påstår, at jeg overser forskellen mellem det formelle bevisretlige og materielle strafferetlige spørgsmål om politivoldens grænser.

Artiklen handler om virkelighedens relativitet. Om de forskningsmæssige problemer, der knytter sig til dokumentationen af, hvad der »egentlig« er sket i konfrontationssituationer politi og borgere imellem. Titlen refererer heller ikke til SA's dom, men til N/V's undersøgelse (s. 250). Den handler altså kun om bevisproblemer, men ikke kun om det juridiske bevis.

Den juridiske teori udgør naturligvis den relevante baggrund for denne diskussion. Jeg har refereret andres teoretiske opfattelser. Men jeg er ikke i stand til at udrede, hvilke *politiske* kræfter, der måtte være løbet af med Ross, Sjöholm og Bratholm, når de anvender udtrykkene »vold« og »politivold« om politiets arbejde. Jeg selv anvender delvist et andet juridisk begrebsapparat, som jeg har redegjort for i »Politiforskning i Norden« (s. 244) og uddybet i »Polititvang og politivold« i Tidsskrift for Dansk Politi, februar 1983. At det skulle være forkert at definere begrebet »politivold« alene, fordi det kunne antyde noget om problemets omfang, er ud fra et teoretisk synspunkt uantageligt (se også det norske justitsministeriums rapport: »Politivoldrapporten«, Universitetsforlaget — Oslo 1982).

SA tillægger mig endvidere den opfattelse, at politiet har »en egen uafhængig vilje (s. 78). Jeg skriver i indledningsafsnittet om den private contra den offentlige vold: »Politiet har således som hovedregel i modsætning til borgeren ret til at gennemtvinge sin vilje med vold« (s. 243). Politiets vilje udtrykker, når den holder sig indenfor den lovlige grænse, den offentlige vilje, ja. Det er just dette forhold, der adskiller et retssystem fra et voldssystem.

SA afslutter med følgende: »Hvor grænsen for politiets magtanvendelse skal ligge er et højaktuelt problem — meget mere politisk end egentligt juridisk eller kriminologisk« (s. 80). Jeg kan ikke være mere uenig. Problemet er ikke først og fremmest politisk — men politietisk.